

עולם

נתיב העבודה פרק ב

נתיבות

8

לנו בעונותינו לא זבח ולא מגחה רק העבודה
שהיא בלב, יש לכאר ענין העבודה מה שנמצא
בגמרא אשר הורו לנו חכמים על זה וכמה גדול
מעלת העבודה הזאת והנמשך ממנו :

פרק ב

עד שנעשה גופני, וכאשר מתפלל אל השם יתברך לעשות צרכיו, וכאלו הוא רוצה שהשם יתברך יתן לו שאלתו למלאות תאוותו הגופנית כמו שהוא עתה שכור בעל גוף בלא שכל והרי תפלה הזאת בודאי תועבה היא אל השם יתברך. כי ראוי שיתפלל האדם שיתן לו השם יתברך צורכו כדי שיעבוד השם יתברך וילמוד תורה ואז תפלתו בודאי רצויה אל הקדוש ברוך הוא, אבל השכור בעת אשר נטח אל ענין הגוף ביותר ומתפלל אל השם יתברך שיתן אליו צרכו, והתפלה היא כמו שהאדם הוא בשעת תפלה שהוא בעל גוף לגמרי ויתן לו עוד שיהיה נמשך אחר הגוף לגמרי ודבר זה הוא תועבה בודאי, ועל זה אמר מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה, כי מאחר שהוא דוחה התורה שהיא שכלית בשביל התפלה שהוא לצורך חיות גופו אם כן תפלה כמו זאת היא לצורך גופו בלבד, שאם היה תפלתו שיתן השם יתברך אליו צורך חיותו כדי שיעבוד השם יתברך וילמד תורה שהוא דבר שאינו ענין גופני אם כן למה מסיר אזנו משמוע תורה, ומאחר שמסיר אזנו משמוע תורה אם כן התפלה היא לצורך גופו בלבד ודבר שהוא לצורך גופו בלבד דבר זה הוא תועבה, ולכן האדם כאשר יתפלל אל השם יתברך על צרכיו לא יהיה כונתו שיתן לו עושר וכבוד וכל הדברים אשר הוא צריך בשביל הנאת גופו, רק שיתן לו השם יתברך מה שהוא מבקש לעבוד השם יתברך, ואם יבקש על חיו לא יהיה כונתו רק שיתן לו השם יתברך חיים כדי שיעבוד השם יתברך בתורה ובמצות, ואם מכין להנאת גופו דבר זה הוא תועבה לפני השם יתברך וכמו שרמז הכתוב מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה, ויותר מזה התפלה שהאדם מתפלל אל השם יתברך על צרכיו אינו מה שהוא מצד הדין רק שיתן השם יתברך אליו שלא מצד הדין וכמו שיתבאר דבר זה, וצריך

בספר משלי (כ"ח) מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה, שלמה המלך ע"ה ר"ל בזה, כי שני דברים נתנו לאדם מן השם יתברך התורה והנפש, ואם מסיר אזנו משמוע תורה שדוחה התורה שהיא מן השם יתברך לאדם זאינו רוצה בה, גם תפלתו שהאדם שופך נפשו לפני השם יתברך היא תועבה, כי אלו שני דברים דהיינו התורה והנפש תלויים זה בזה, וכבר התבאר זה למעלה בנתיב התורה איך אלו שנים תלויים זה בזה, כמו שאמרנו במדרש (דברים רבה פ"ד) אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא שמרני כאישון בת עין אמר לו הקדוש ברוך הוא שמור מצותי וזיה משל לשנים אחד בגליל ואחד ביהודה אותו שבגליל היה לו כרם ביהודה ואותו שביהודה היה לו כרם בגליל כו' אמר אותו שביהודה אל אותו שבגליל שמור כרמי שבגליל כמו שהתבאר מדרש זה למעלה בנתיב התורה עיין שם, וזה עצמו מה שאמר מסיר אזנו משמוע תורה גם תפלתו תועבה, כאשר הוא מסיר אזנו מן התורה גם השם יתברך אינו רוצה מה שנושא נפשו ומקרב עצמו אל השם יתברך בתפלתו, כי אם אין האדם מקבל התורה מן השם יתברך גם השם יתברך אין מקבל נפש כאשר שופך נפשו בתפלתו לפניו כמו שהארכנו למעלה, אמנם לשון תועבה לא היה לומר רק היה לו לומר גם תפלתו לא נשמעת, אבל רמז בזה עוד ענין מופלג, כי כאשר מסיר אזנו מן התורה התפלה נמאסת והיא תועבה לגמרי אל השי"ת, וכמו שאמרנו (עירובין ס"ד ע"א) תפלת שכור תועבה, וענין זה כי תועבה נקרא כאשר האדם נוטה אל ענין זר כמו שכתוב בכל העריות שהם זנות של חמרי תועבה היא שתראה מזה כי מי שהוא מושך אחר הגופני יותר מדאי עד שנעשה בעל גוף והוסר השכל מכל וכל דבר זה הוא תועבה אל השם יתברך, ומפני כך תפלת שכור תועבה כי השכור כבר סר ממנו השכל

זו מדבר. אבל לא ישמיע קולו ובגמרא תניא המשמיע קולו בתפלתו. וזרי זה מקטני אמנה המגביה קולו בתפלתו הרי זה מגביאי השקר. ואף כי רש"י ויל פירש המשמיע קולו בתפלתו מראה באלו אין השם יתברך שומע תפלתו כאשר תפלתו הוא כלחש. אבל לפי האמת פירושו כי התפלה הוא שמאמין בו יתברך שיעשה בקשתו והאמונה בו יתברך הוא דבק במדריגה העליונה הנעלמת. וזהו עיקר האמונה כי המאמין בו יתברך אמונתו מגיע עד המדרגה הנעלמת. וכמו שמוה"ק עליו האליף שחיא ראשונה במלת אמן כי מגיע עד ההתחלה. גם כי האליף אנתיות פלא שחיא לשון העלמה וכמו שיתבאר. והאמונה השלימה שהוא מתדבק באמונתו יתברך עד המדריגה העליונה הנעלמת. וזה שמשמיע קולו בתפלתו אף מגיע אל המדריגה העליונה הנעלמת. כי המשמיע קול הוא נשמע ונגלה וכל דבר שהוא נגלה אינו דבק במדריגה העליונה כי העליון הוא נסתר. ודבוק זה ידוע למכנינים. ולפיכך הוא מקטני אמנה והמגביה קולו בתפלתו הוא מגביאי שקר. אשר הם דבקים בכחות הטומאה אשר אין להם מעלת הנעלמת והנסתר כלל וזה נקראים כחות היצונו ולפיכך המגביה קולו בתפלתו שהוא גלוי עוד יותר הוא מגביאי השקר כי הגבהת קול הוא יותר נגלה וזי כזה למביני מדע:

ובפרק תפלת השחר (שם כ"ח ע"ב) כשתלה ר"א נכנסו תלמידיו לבקרו אמרו רבינו למדנו אורחות חיים ונזכר בהם לחיי עולם הבא אמר להם הוזהרו בכבוד חבריכם וכשאתם מתפללים דעו לפני מי אתם מתפללים ומעור בניכם מן ההגיון והשיבוש בין ברכי תלמידי חכמים ובשביל כך תוכו לחיי עולם הבא עזי כאן מה שאמר הוזהרו בכבוד חבריכם דבר זה בארנו למעלה בנתיב התורה גם בפרקים מאוה טעם כבוד חבירו הוא שמגיב אותו לחיי עולם הבא ושם מבואר היטב. וכן מה שאמר דעו לפני מי אתם מתפללים גם כן מבואר כי התפלה היא התדבקות בו יתברך כמו שבארנו למעלה כי המשמיע קולו בתפלתו הרי זה מקטני אמנה והתפלה היא הדרך הישרה שהאדם עולה בה אל השם יתברך כמו שאמר ותפלת ישרים רצונו בלשון זה נרמז עד

שהיה האדם מתחזק בתפלה כמו שיתבאר. ומפני כך גם כן ראוי שתהיה תפלתו בצד היותו ראוי שישמע תפלתו. וכמו שאמרנו שיהיה תפלתו שיתן לו השם יתברך בקשתו כדי לעבוד השם יתברך:

ויש שואלין על התפלה אם ראוי האדם שיתן השם יתברך אליו הדבר שהוא מתפלל למה לא יתן אליו בלא תפלה. ואם אין ראוי אליו אם כן אף אם יתפלל ויבקש וכי בשביל תפלתו יתן אליו. ועוד הקשו כי למה צריך להתפלל בדבור והרי השם יתברך יודע מחשבות בני אדם ודי היה במחשבתו ומיוצא כוח מדבריו שבוש עד שקצת נזרקה בהם רוח ויצוניהם לסכלות דעתם. אבל דבר זה כי התפלה היא להשלים את האדם מה שהוא חסר ואז השם יתברך שומע תפלתו ובקשתו. כאשר האדם הוא חסר וצריך אל השלמה. והאדם הוא נחשב אדם מצד הדבור ובזולת זה אינו אדם. וכאשר אין אדם מתפלל ומבקש בדבור אין כגון מקבל כי כל מקבל מבקש לקבל מה שהוא חסר. ולכן צריך שיתחיל מבקש חסרונו בדבור ואז הוא מוכן להשלמה מן העלה וק כאשר יוציא חסרונו אשר הוא חסר מצד שהוא אדם. ואז הוא מוכן לקבל השלמה מן העלה. ולפיכך צריך שיתפלל האדם אל השם יתברך שהוא העלה בדבור. כי כזה האדם מצד שהוא אדם או מוכן לקבל השלמה מן העלה כאשר הוא אדם חסר. וזה כאשר יוציא חסרונו בדבור שמצד הדבור הוא אדם. אבל כאשר הוא מתפלל בלבו בלבד לא נקרא שמוציא חסרונו מצד שהוא חי מדבר. רק אם הוא צדיק גמור והוא שכלי אז השם יתברך שומע אף שקורא אל השם יתברך בלבו בלבד:

ובפרק אין עומדין (ברכות ל"א ע"א) אמר רב המנונא כמה נולכתא גבורתא איכא למשמע מהני קראי דהנה הנהה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל שצריך שיכוון רק שפתייה נעות מכאן למתפלל שצריך שיתחזק בשפתיו וקולה לא ישמע מכאן למתפלל שלא ישמיע קולו בתפלתו עד כאן. הרי כי לא חייבו חכמים רק לחתוך בשפתיו בלבד הוא הדבור מן הטעם אשר התבאר למעלה. כי התפלה היא לאדם במה שהוא